

Handläggare
Krister Eriksson
Telefon: 08-508 25 567

Till
Socialnämnden

Remiss - Betänkandet Privata utförare - Kontroll och insyn (SOU 2013:53)

1 bilaga

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden hänvisar till föreliggande tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Gillis Hammar
Förvaltningsdirektör

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat Betänkandet Privata utförare – Kontroll och insyn (SOU 2013:53) till facknämnderna Socialnämnden, Utbildningsnämnden och Äldrenämnden och till Stadsledningskontoret, Stockholms läns landsting, DHR Stockholm, KS råd för funktionshinderfrågor samt KS pensionärsråd att besvaras senast 30 augusti 2013.

I Socialdepartementets betänkande föreslås ett antal förändringar, förtydliganden och tillägg i kommunallagen med anledning av att andelen privata utförare i kommunal verksamhet ökat alltmer under senare år. Förvaltningens uppfattning är att förslagen till förändringar i kommunallagen kommer att bidra till att den kommunala verksamhetens övergripande ansvar blir tydligare och mandatet klarare.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor, strategiska enheten. Rådet för funktionshinderfrågor har behandlat ärendet den 22 augusti 2013.

Remissen

Allt fler privata utförare i kommunal verksamhet

Under senare år har andelen kommunal verksamhet som utförs av privata utförare vuxit alltmer. Utredningen menar att kommunallagen behöver moderniseras för att bättre återspegla detta förhållande. Utredningen föreslår att begreppet kommunala entreprenader i kommunallagen ska ersättas med begreppet privat utförare. En privat utförare definieras som en juridisk person eller en enskild individ som har hand om vården av en kommunal angelägenhet. Med privat utförare avses inte kommunala företag.

Tydliggör det kommunala huvudmannaskapet

Utredningen föreslår att det i kommunallagen, hälso- och sjukvårdslagen, socialtjänstlagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade samt tandvårdslagen ska tydliggöras att kommuner och landsting behåller sitt huvudmannaskap även om verksamhet lämnas över till en privat utförare. Den föreslagna lagändringen syftar till att tydliggöra det övergripande ansvaret som kvarstår för kommuner och landsting när en kommunal angelägenhet lämnas över till någon annan.

Lagändringen är inte avsedd att innebära någon förändring av principerna för fördelning av ansvar mellan kommunen och den privata utföraren ur ett skadeståndsrättsligt eller straffrättsligt perspektiv.

Tydligare ansvar för uppföljning och kontroll av privata utförare

Utredningen förslår ett tydligare ansvar för uppföljning och kontroll av privata utförare. Enligt förslaget ska det i kommunallagen framgå att det är en uttrycklig skyldighet för kommuner och landsting att kontrollera och följa upp verksamhet som bedrivs av privata utförare. Vidare ska det vara en skyldighet för fullmäktige att anta ett program med övergripande mål och riktlinjer för de kommunala angelägenheter som lämnas över till privata utförare. Det ska också framgå hur dessa mål och riktlinjer ska följas upp och hur allmänhetens insyn ska tillgodoses.

Gränsdragning mellan statlig tillsyn och kommunalt ansvar

I utredningens direktiv ingår att tydliggöra gränsdragningen mellan den statliga tillsynen och kommuners och landstings ansvar för uppföljning av verksamhet som bedrivs av privata utförare. Den statliga tillsynen och kommuners och landstings ansvar som huvudman på hälso- och sjukvårdens samt socialtjänstens område överlappar delvis varandra. Det saknas dock skäl, enligt utredningen, att ändra de övergripande principerna för fördelning av ansvar.

När det gäller skolans område är huvudmännens ansvar för den utbildning som bedrivs tydligt reglerat i skollagen. Kommunerna har inte något överlappande ansvar som huvudman i förhållande till den statliga tillsynen eftersom kommunerna inte är huvudmän för verksamheten vid de fristående skolorna. I kommunens ansvar ingår dock att se till att barn, ungdomar och vuxna i kommunen som har rätt till utbildning enligt skollagen erbjuds utbildning i de olika skolformerna.

Insyn i fristående och internationella skolor

Utredningen har fått i uppdrag att klargöra vad skollagens bestämmelser och kommuners rätt till insyn i enskild verksamhet innebär för kommunerna och vid behov föreslå förtydliganden.

Utredningen förslår att kommunerna ska ha fortsatt insyn i de fristående skolorna och de internationella skolorna för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt skollagen och för att tillgodose allmänhetens behov av insyn, t ex vid skolval.

Bättre information till brukarna

Idag har medborgarna i stor utsträckning möjlighet att välja mellan olika utförare av kommunala tjänster. För att den enskilde ska kunna göra ett bra val krävs att denne har tillgång till bra information. Det finns bestämmelser om information till brukare, patienter eller enskilda i vissa speciallagar, bl a lagen om valfrihetssystem, LOV, men ingen generell informationsbestämmelse i kommunallagen. Det framstår mot denna bakgrund som naturligt att kommunallagen generellt reglerar hur information ska lämnas till brukarna av en kommunal verksamhet i de fall de enskilda erbjuds ett val mellan olika utförare.

Utredningen föreslår därför en ny bestämmelse i kommunallagen som innebär att när den enskilde har möjlighet att välja en särskild utförare i den kommunala nämndens tjänster ska

nämnden lämna information om samtliga utförare. Detta för att den enskilde ska få en helhetsbild av vilka verksamheter som är möjliga att välja. Sådan information ska vara saklig, relevant, jämförbar, lättförståelig och lättillgänglig. I LOV ska det införas en hänvisning till kommunallagens bestämmelse om hur informationen ska utformas.

Stärk allmänhetens insyn

Utredningen kan konstatera att det av undersökningar framgår att det varierar kraftigt mellan olika kommuner och landsting i vad mån de tillförsäkrar allmänheten insyn i kommunal verksamhet som bedrivs av privata utförare. Utredningen föreslår därför att det i kommunallagen uttryckligen anges att om en kommun eller ett landsting sluter ett avtal med en privat utförare ska kommunen respektive landstinget genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten skälig insyn i den verksamhet som lämnas över.

Fullmäktige bör vidare se till att kommunala företag ger allmänheten skälig insyn. Hur omfattande insynen ska vara beror på om det är ett hel- eller delägt företag.

Den fria kommunala nämndorganisationen

Utredningen anser att förutsättningarna för att använda en beställar- utförarorganisation bör regleras på ett tydligare sätt i kommunallagen. Det bör övervägas om kommunstyrelsens rättsliga befogenheter i förhållande till andra nämnder behöver tydliggöras i kommunallagen.

Konsekvenser och ikraftträdande

Den vidgade skyldigheten att ge brukarinformation och kravet på ökad insyn i privata utförarens verksamhet bedöms medföra begränsade administrativa kostnader.

Ändringen i kommunallagen och LOV som rör kommunernas och landstingens samt de upphandlande myndigheternas informationskyldighet ska träda i kraft den 1 juli 2015. Övriga lagändringar ska träda i kraft den 1 januari 2015.

Förvaltningens synpunkter

Utredningen konstaterar att andelen privata utförare inom kommunal verksamhet har ökat markant under senare år och att kommunallagen av den anledningen behöver moderniseras för att

återspegla detta förhållande. Förvaltningen har ingen annan uppfattning utan ser det som positivt att lagen anpassas efter den verklighet som nu är rådande. De förändringar i lagen som föreslås bidrar också till att kommunernas och landstingens övergripande ansvar ges ett tydligare och utökat mandat.

Mot bakgrund av att de privata utförarna utgör en allt större del av den kommunala verksamheten välkomnar förvaltningen utredningens förslag om ett tydliggörande av kommunernas och landstingens övergripande ansvar för verksamheterna.

Kommuner och landstings övergripande ansvar föreslås också innefatta uppföljning och kontroll av privata utförare. Därtill ska det skrivas in i kommunallagen att fullmäktige har en skyldighet att anta ett program med övergripande mål och riktlinjer för de kommunala angelägenheter som lämnas över till privata utförare. I programmet ska det framgå hur dessa mål och riktlinjer ska följas upp och hur allmänhetens insyn ska tillgodoses. Förvaltningens uppfattning är att ett tydligt uppdrag om kontroll och uppföljning samt skyldigheten för kommuner och landsting att i program besluta om mål och riktlinjer för verksamheten, ytterligare bidrar till en kvalitetssäkring av verksamheterna.

Förvaltningen instämmer i förslaget om en generell informationsbestämmelse i kommunallagen. Det finns redan en informationsplikt när det gäller verksamhet som upphandlas enligt LOV, men det känns angeläget att den enskilde kan få saklig, relevant, jämförbar, lättförståelig och lättillgänglig information om all verksamhet som finns att välja.

Det är bra att det i kommunallagen uttryckligen anges att om en kommun eller ett landsting sluter ett avtal med en privat utförare ska kommunen respektive landstinget genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten skälig insyn i den verksamhet som lämnas över.

När det gäller de förändringar som föreslås på skolans område lämnar förvaltningen inga synpunkter utan hänvisar till berörd remissinstans.

Bilaga

Betänkandet Privata utförare – Kontroll och insyn (SOU 2013:53).